

Людина на Порозі. Біографічні кризи та можливості розвитку

Бернард Лівехуд (Bernard Lievegoed) (Нідерланди, 1905 - 1992), професор Роттердамського університету, лікар, психотерапевт, засновник Лікувальнопедагогічного інституту Zonnehuis, Незалежного університету в Дрібергені, Інституту організаційного розвитку NPI (Зейст, Голландія). Видатний діяч антропософського руху. Один із найсамобутніших авторів в антропософській тематиці.

У своїх творах розвивав ідеї антропософської медицини, біодинаміки, соціології, педагогіки тощо.

Людство перетинає важливий поріг.

Межі свідомості, які існували століття тому, більше не є фіксованими, і реальність починає визначатися чимось більшим, ніж світ феноменів.

Ми стикаємося з новими кордонами, і це може бути непереборним, як у випадку психологічних розладів і психічних захворювань, а може бути просвітлюючим і позитивним.

Тема цієї книжки - внутрішній розвиток. Описані зерна зростання, приховані в кожній людині, стародавні та альтернативні шляхи розвитку - єгипетські та північні містерії ініціації, християнський розенкрейцерський шлях, східні шляхи та середньовічний християнський підхід, - а також карти і вказівки для тих, хто перебуває у внутрішній подорожі або бажає терапевтично працювати з іншими.

Автор також розглядає різноманітні аспекти людського «двійника». Фізіологічні та психологічні чинники наших стосунків із Землею, Сонцем, Місяцем і планетами, а також медичні та соціальні наслідки також детально описані.

Автор розглядає особливості перебігу духовного-душевного життя людини нашого часу, обговорює характерні для сучасності психічні і психіатричні проблеми, викладає основи «біографічної терапії» - методу психологічної допомоги хворим, розробленого автором і практично використовується ним протягом більш ніж півстоліття.

Б. Лівехуд співставляє своє розуміння психотерапевтичних проблем з роботами З. Фрейд, А. Адлер, К. Г. Юнг. Автор проводить перед очима читача об'ємну панораму історичного становлення людства в ході його духовного розвитку у взаємозв'язку з еволюцією Землі. Б. Лівехуд звертається до

творчості Новаліса і східної мудрості, розкриває суть древніх містерій і різних шляхів ініціації. Вперше українською мовою в книжці виходить «Пісня сновидінь» Олафа Естесона, унікальний переклад «Гімнів до ночі» Новаліса.

Для фахівців в області психології, психіатрії, психотерапії, педагогіки, соціальної терапії, для всіх тих, хто цікавиться антропософією.

БЕРНАРД ЛІВЕХУД

ЛЮДИНА НА ПОРОЗИ

БІОГРАФІЧНІ КРИЗИ ТА
МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Бернард Лівехуд

Людина на Порозі

Біографічні кризи
та можливості розвитку

Переклад Наталії Андрусенко

Редакція Анастасії Пасечнік

Київ
«НАPI»
2025

УДК 133.2:615.851

Л55

Лівехуд Б.

Л55 Людина на Порозі. Біографічні кризи та можливості розвитку. – Київ : НАІРІ, 2025. – 280 с.

ISBN 978-617-8292-19-5

978-617-8192-32-7 (електронне видання)

Людство перетинає важливий поріг.

Межі свідомості, які існували століття тому, більше не є фіксованими, і реальність починає визначатися чимось більшим, ніж світ феноменів.

Ми стикаємося з новими кордонами, і це може бути непереборним, як у випадку психологічних розладів і психічних захворювань, а може бути просвітлюючим і позитивним.

Тема цієї книжки – внутрішній розвиток. Описані зерна зростання, приховані в кожній людині, стародавні та альтернативні шляхи розвитку – єгипетські та північні містерії ініціації, християнський розенкрейцерський шлях, східні шляхи та середньовічний християнський підхід, – а також карти і вказівки для тих, хто перебуває у внутрішній подорожі або бажає терапевтично працювати з іншими.

Автор також розглядає різноманітні аспекти людського «двійника». Фізіологічні та психологічні чинники наших стосунків із Землею, Сонцем, Місяцем і планетами, а також медичні та соціальні наслідки також детально описані.

УДК 133.2:615.851

Зміст

Особиста передмова	5
ЧАСТИНА ПЕРША.....	8
1. Людина на Порозі	8
2. Шлях до внутрішнього: єгипетські містерії.....	19
3. Шлях до зовнішнього: північні містерії	25
Пісня сновидінь Олафа Остесона	31
4. Людина дня та людина ночі	42
«Гімни до ночі» Новаліса	46
5. Друга людина в нас	61
6. Старі та нові шляхи розвитку	68
Східний шлях розвитку	68
Християнський шлях Середньовіччя.....	72
Християнський Розенкрейцерівський шлях	74
7. Антропософський шлях учнівства	80
Основні риси антропософського шляху учнівства ..	83
Деякі практичні аспекти	90
8. Проблема двійника людини	94
Образ, темперамент і характер	97
Виховання та культура як феномен двійника	102
Впливи з попереднього життя.....	103
Незвільнені елементарні істоти як двійники.....	106
Про географічного двійника	110
Проблема буття чоловіком або жінкою	113
Страж Порогу	117
9. Планетарні процеси в космосі та людині.....	122
Вихідні пункти	122
Сім планетарних процесів	127
Сатурн та Місяць.....	128
Юпітер та Меркурій.....	133
Марс та Венера	138
Вплив Сонця	142

Узагальнення.	144
Прикінцеві зауваження.	149
10. Розвиток душі відчуття, душі розуміння та душі свідомості.	150
Розвиток душі відчуття.	151
Розвиток душі розуміння (душі характеру)	156
Розвиток душі свідомості	159
11. Тіні на шляху до внутрішнього	165
12. Тіні на шляху до зовнішнього	181
ЧАСТИНА ДРУГА	188
13. Терапевтичне мислення в антропософській психотерапії	188
14. Окремі аспекти діагнозу та терапії.	200
Діагноз	200
Вибір терапії	201
Метод терапії.	204
15. Терапія порушення душевного розвитку	209
16. Істерична конституція	216
Істерія як ознака часу	228
17. Шляхи втечі.	231
Загальні аспекти	232
Невротичний анорексик	238
Психопатична поведінка	244
Наркоманія	251
18. Шлях навчання терапевта	262
Шлях до зовнішнього	263
Шлях до внутрішнього	270

Особиста передмова

Час: зима 1928/29 року.

Місце: старий шпиталь «Аан де валлетіс» в Амстердамі, відділення внутрішньої медицини, яким керував професор Руйтенга. Точніше, справа відбувається у комірці, колишній ванній кімнаті поруч із жіночим покоєм.

Комірка – вотчина наймолодшого асистента, який щоденно проводить тут досліди під керівництвом професора й записує повідомлення пацієнтів. Щоранку тут зустрічаються співробітники, щоб випити горнятко кави та обмінятися останніми новинами.

Одного дня професор Руйтенга та всі асистенти, тримаючи чашки в руках, юрмляться навколо співробітника, який саме розповідає: «...на вихідних навідав тітку. Хронічний ревматизм, бідна жінка... зовсім скрючена... Вони спробували все можливе – і без успіху: саліцил не допоміг, золото теж ні. Тепер вони направили її до нової «Клініки Рудольфа Штайнера», і знаєте, що їй там призначили? Там з нею говорять, щодня по півгодини!!!» (лунає гучний регіт, наче це якась маячня).

Раптом чуто голос наймолодшого *асистента*: «Абсолютно випадково я познайомився з деякими лікарями, які там працюють. Вони здалися мені цілком реалістичними людьми».

Професор Руйтенга обертається: «Що ж Ви знаєте про цю антропософську медицину?»

Асистент: «Та так, дещо, професоре, поки що небагато, але мені це цікаво, і я сподіваюся дізнатися про це більше».

Професор Руйтенга: «Неймовірно! Нещодавно у мене був один із цих лікарів, колишній мій студент. Він дав мені почитати одну книгу. Я спробував, але скажіть мені абсолютно чесно, чи Ви розумієте, що це за етерне тіло?»

Асистент: «Я ще не так далеко просунувся, пане професоре».

Руйтенга: «Дехто з моїх колишніх студентів обрали цей напрям. Я цього не розумію. А це були мої найкращі студенти!».

Професор виходить із натовпу та йде геть з недопитою кавою в руках, бурмочучи: «Це були мої найкращі учні, мої найкращі студенти».

Ніякова мовчанка. Докірливі погляди спрямовуються на асистента, який зіпсував настрій.

Це був урок для юного асистента. У віці двадцяти чотирьох років він став лікарем і збагнув, що біографічна бесіда – незмінна складова будь-якої терапії. Він почав цікавитися психіатрією, відкрив для себе антропософську лікувальну педагогіку та вирішив заснувати лікарсько-педагогічний інститут.

У професорові Карпі він знайшов співчутливого вчителя, котрий побажав доручити йому дослідження, яке можна було провести у власному інституті. Це призвело у 39 році до написання дисертації на тему «Такт, ритм, мелодія. Основи терапевтичного застосування музичних інструментів»¹.

У тридцятих роках в «Елгерсма-клініці» в Оегстегні відбувалися бесіди про необхідність та зміст спеціальної підготовки в дитячій психіатрії. У мене, на основі мого досвіду в Цоннехуїзі в Цейсті, був привілей брати інтенсивну участь у цих бесідах. Після Другої світової війни така освіта стала реальністю.

Тим часом моя діяльність розвивалася в напрямку загальної психіатрії, завдяки питанням, які поставали переді мною. У тридцятих роках поняття «психотерапія» було по суті ідентичним поняттю «психоаналіз». Я ж ішов, спрямований антропософією, своїм власним шляхом; регулярні зібрання в Елгерсма-клініці підтримували мене.

Розвинуту таким чином психотерапію я назвав біографічною терапією. Під час такої терапії мова йде про те, щоб розглядати проблеми пацієнта на тлі всього біографічного розвитку та шукати їх причини не лише в шоковому стані чи потрясіннях нещодавнього минулого.

Головну роль при цьому відіграє поняття «розвитку». Для мене ставало все яснішим, що будь-який розвиток відбувається в пошуку та подоланні перешкод, що ці перешкоди зумовлені власною конституцією людини, її вихованням

та життєвим досвідом. Але перешкоди можуть бути спричинені тим, що не приймається ситуація, яка виникла, або якщо відсутня особиста перспектива.

Одночасно виявлялося, що такі перешкоди – помічники у розвитку, і що вони часто походили з внутрішніх переживань, які не були засвоєні та навіювали страх.

Знання нормальних закономірностей плинущу людського життя може бути початком виходу з проблем такого роду. Це початкова теза моєї книги, яка з'явилася у 1976 році, «Кризи життя – шанси життя»².

Щойно з'ясовується, що мова йде про нормальні стадії розвитку, – багацько проблем набувають геть іншого вигляду.

У запропонованій книжці розглядаються перепони, які лежать у ще глибших прошарках. Для їх розуміння потрібно залучити загальний образ людини, яким він виступає в антропософії. Тому ця книга, так би мовити, «більш антропософська», ніж попередні.

Книга складається з двох частин. Перша частина витримана в дусі загальної орієнтації. На основі антропософського образу людини та світу розглядаються аспекти людського розвитку.

Друга частина змальовує принципи біографічної терапії. Тому вона спрямована в першу чергу до читачів, обізнаних у цій галузі. Вона може стати для них відправною точкою для подальшого вивчення і практичного застосування. Але багато що з представленого там може виявитися корисним кожному, хто доторкнувся до проблем, які розглядаються.

У цій книзі відображено також п'ятдесятирічний досвід моєї особистої роботи. Звісно ж, у цій галузі завжди можливі інші або доповнюючі точки зору.

Докладний опис основних антропософських понять вийшов би за межі цієї книги. Але у примітках читачі знайдуть короткі пояснення найбільш важливих понять і посилання на відповідну літературу, що слугуватиме самостійній роботі та допоможе зорієнтуватися в цій галузі.

Б. С. Й. Лівехуд, жовтень 1983

ЧАСТИНА ПЕРША

1. Людина на Порозі

Поштовхом до цієї книги стало одне висловлювання Рудольфа Штайнера: «Людство переступило через поріг». Спробуємо зрозуміти, що тут мається на увазі.

Чіткі межі, у яких перебувала людська свідомість протягом минулих століть, вже не такі надійні. Передусім стала проникною межа всередині нас – внутрішній рубіж, що відділяє нас від глибинних тілесних і душевних явищ. Невідомі, настирливі сили втручаються в нашу свідомість. Разом з ними піднімаються страхи, нав'язливі стани та депресії.

Перші ознаки цієї ситуації дали про себе знати вже наприкінці минулого століття (XX ст. – *ред.*). Вісімдесят років тому психоаналіз, який спочатку критикували та висміювали ті, кому ця межа здавалася міцно пробудованою стіною, дуже скоро увійшов в культурне життя. Давно вже жоден роман і жоден фільм не обходяться без психоаналітичних натяків.

Рік за роком росте відчуття того, що щось не гаразд. Але люди не хочуть цього визнавати, вони говорять: просто потрібно бути здоровим і перебувати у душевній рівновазі – цілком у душі «*no-nonsense*»-свідомості, свідомості «без дурниць», що спрямована на чуттєвий, видимий матеріальний світ.

У XX столітті з кожним роком збільшується споживання алкоголю та заспокійливих засобів. Протягом останніх п'ятнадцяти років воно зросло в чотири рази й сьогодні збільшується щомісяця.

Що ж, власне, відбувається?

Ця книга, ґрунтуючись на антропософському образі людини, покликана зробити свій внесок у розуміння цих явищ. Антропософія проливає світло в ті сфери, які залишаються темними для нашого звичайного розуміння. Істинне пізнання речей є передумовою для подолання неприємних почуттів та страху: той, хто зрозумів, у чому справа, вже не боїться.

Я біжу в туманних присмерках через пустир. Раптом бачу перед собою людський силует, що заступає дорогу. Страх і жах охоплюють мене... доки я не виявляю, що переді мною всього лише кущ ялівцю. Я полегшено зітхаю, мій пульс заспокоюється. Той, хто розгадає привид і пізнає невідоме, зможе у такий момент зберегти своє «Я» і зустрінє ситуацію спокійно, самовладно.

Цей процес викриття невідомого ми і спробуємо здійснити у наступних главах. При цьому можна буде пережити, що мова йде про цілком виправдані, навіть необхідні явища у розвитку західного людства, процеси, які настільки ж природні, як зміна зубів та статеве дозрівання, настільки ж самоочевидні, як поворот, що відбувся при переході від Середньовіччя до Відродження з його сучасним прагненням до досліджень.

Це прагнення, що проявилось вельми бурхливо, призвело тоді до відходу від умоглядних філософських розмірковувань та принесло із собою звернення до світу як до «невідомої планети», до природи з її невичерпними, поки ще нерозкритими скарбами. Сьогодні з тією ж нестримною силою погляд людини спрямовується на її власний внутрішній світ. Мандрівки в пошуках відкриттів, направлені раніше до невідомих континентів, ведуть нині до незвіданого царства власної душі, де тоншають межі, і це викликає страх.

Раніше так само забороненим був крайній Захід, де закінчувався світ; говорили, що кораблі засмоктуються там

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати далі,
придбайте, будь ласка,
повну версію книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ